

Hardinxveld-Giessendam

Perspectiefnota 2024-2027

B&W vergadering 23 mei 2023, Raadsvergadering 6 juli 2023

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Financieel perspectief.....	4
1.1 Gecomprimeerd overzicht.....	4
1.2 Financiële uitgangspunten.....	5
1.3 Financiële positie in perspectief.....	6
2. Risicoparagraaf.....	7
Bijlage 1 Begrotingspositie.....	12
Bijlage 2 Financieel overzicht per programma.....	13
Bijlage 3 Investeringsoverzicht 2023-2027.....	36
Bijlage 4 Kasstroomoverzicht t.b.v. investeringsplanning.....	39

Inleiding

In deze perspectiefnota wordt een beeld geschetst van de effecten van de bijstellingen, zoals die onder meer voortvloeien uit loonontwikkelingen (nieuwe CAO) en de begrotingen van de verbonden partijen.

In de begroting 2023, inclusief septembercirculaire 2022, lieten de jaren 2023 tot en met 2025 een positief beeld zien. In 2026 (het zogenaamde ravijnjaar) werd een tekort verwacht.

Recente ontwikkelingen, waar vooral de afgesloten CAO en de begrotingen 2024 van de verbonden partijen een grote invloed hebben, zorgen ervoor dat het financieel meerjarenperspectief voor alle jaren een negatief beeld laat zien. Van groot belang worden de uitkomsten van de meicirculaire 2023. Naar verwachting wordt de circulaire in de week van 5 juni 2023 ontvangen. Gelet op de onzekerheden rondom de uitkomsten van de meicirculaire wordt voorgesteld om het jaar 2023 van deze perspectiefnota vast te stellen en de overige jaren ter kennisgeving aan te nemen.

Het college neemt de taak op zich om ervoor te zorgen dat op basis van deze perspectiefnota, de meicirculaire 2023 en mogelijke toekomstige investeringen een structureel sluitende begroting 2024-2027 te presenteren. De mogelijke toekomstige investeringen zijn nu nog als pm posten opgenomen in het investeringsoverzicht 2023-2027, hierbij moet onder andere gedacht worden aan nieuwbouw Ichtus/Driemaster, Huis van de gemeente, doorontwikkeling sporthal de Wielewaal en buitenzwembad.

Leeswijzer

Deze perspectiefnota start met het financieel perspectief op hoofdlijn in een gecompriemd overzicht. Daarnaast wordt ingegaan op de financiële uitgangspunten van de begroting 2024 – 2027. Bij gemeentefonds (algemene uitkering) is rekening gehouden met de septembercirculaire 2022, de meicirculaire 2023 is nog niet beschikbaar. De financiële effecten van de circulaire op het meerjarig perspectief worden afzonderlijk via het college aan de raad aangeboden.

Een toelichting op de onderwerpen per begrotingsprogramma is in bijlage 1 opgenomen.

Hoofdstuk 2 bevat de risicoparagraaf.

Er zijn vier bijlagen:

1. Begrotingspositie
2. Financieel overzicht per programma
3. Investeringsoverzicht 2023-2027
4. Kasstroomoverzicht t.b.v. investeringsplanning

1. Financieel perspectief

1.1 Gecomprimeerd overzicht

Onderwerp	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo begroting 2023	246.229	199.438	918.327	-2.061.206	-1.685.898
Septemercirculaire 2022	211.000	-75.000	-300.000	419.000	-654.000
Vertretpunt PN2024	457.229	124.438	618.327	-1.642.206	-2.339.898
Autonome ontwikkelingen					
Actualisatie investeringenplan	93.989	151.623	46.478	-6.296	-6.106
Nieuwe investeringen	0	-7.500	-43.000	-44.500	-46.000
Salarissen (voornamelijk CAO)	-591.961	-997.179	-997.179	-902.339	-902.339
HR21	-55.000	-55.000	-55.000	-55.000	-55.000
Verkiezingen	-13.500	-5.500	-5.500	-5.500	-5.500
Aansluiting E-depot	-10.200	-5.800	-5.800	-5.800	-5.800
Tegengaan overlast Waterwaaier	0	-15.000	-15.000	-15.000	0
Tlv reserve waterbeheerplan	0	15.000	15.000	15.000	0
Opbrengst havens	-32.107	-32.107	-32.107	-32.107	-32.107
Katalysatorfonds	10.000	0	0	0	0
Dividend Stedin	56.000	0	0	0	0
Sportvelden -> incidenteel onderhoud toplaag voetbalveld	-11.500	0	0	0	0
Sportvelden -> uitbreiding velden en compensatie prijsstijgingen voorgaande jaren	-17.045	-17.045	-17.045	-17.045	-17.045
Lokaal budget	-27.000	-27.000	-27.000	-27.000	-27.000
Sociaal team	-89.096	-88.096	-88.096	-84.096	-84.096
Dividend BNG	31.500	31.500	31.500	31.500	31.500
Verhuur gemeentehuis	-9.732	-9.732	-9.732	-9.732	-9.732
ICT softwre	-45.000	0	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	<i>-710.652</i>	<i>-1.061.836</i>	<i>-1.202.481</i>	<i>-1.157.915</i>	<i>-1.159.225</i>
Saldo na autonome ontwikkelingen	-253.423	-937.398	-584.154	-2.800.121	-3.499.123
Gemeenschappelijke regelingen					
Veiligheidsregio	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Dierenbescherming	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Zorg- en veiligheidshuis	0	-13.000	-13.000	-13.000	-13.000
GR Sociaal	-676.000	-833.000	-628.000	-330.000	22.000
Omgevingsdienst	-17.000	-17.000	-17.000	-17.000	-17.000
SVHW	-31.000	-31.000	-31.000	-31.000	-31.000
<i>Subtotaal</i>	<i>-789.000</i>	<i>-959.000</i>	<i>-754.000</i>	<i>-456.000</i>	<i>-104.000</i>
Saldo na gemeenschappelijke regelingen	-1.042.423	-1.896.398	-1.338.154	-3.256.121	-3.603.123
Afwijkingen < € 10.000	-75.695	-79.667	-75.894	-79.883	-79.883
Saldo na afwijkingen € 10.000	-1.118.118	-1.976.065	-1.414.048	-3.336.004	-3.683.006
Beleidswensen					
Gemeentenieuws	-17.000	-17.000	-17.000	-17.000	-17.000
Arbeidsmarktcommunicatie	0	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
I-Lab	0	-16.500	-16.500	0	0
Sportthol de Wielewaal -> doorontwikkeling	-14.000	0	0	0	0
Sportvelden -> beheerplan	-20.000	0	0	0	0
Basis op orde team communicatie	0	-38.000	0	0	0
Bomenbeleidsplan	0	-20.000	0	0	0
Organisatieontwikkeling	0	-110.000	-110.000	-110.000	-110.000
ICT toegankelijkheid website gemeente en gemeenteraad	0	-50.000	0	0	0
Extra inzet ondermijning	0	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000
<i>Subtotaal</i>	<i>-51.000</i>	<i>-326.500</i>	<i>-218.500</i>	<i>-202.000</i>	<i>-202.000</i>
Bijgesteld financieel meerjarenperspectief	-1.169.118	-2.302.565	-1.632.548	-3.538.004	-3.885.006

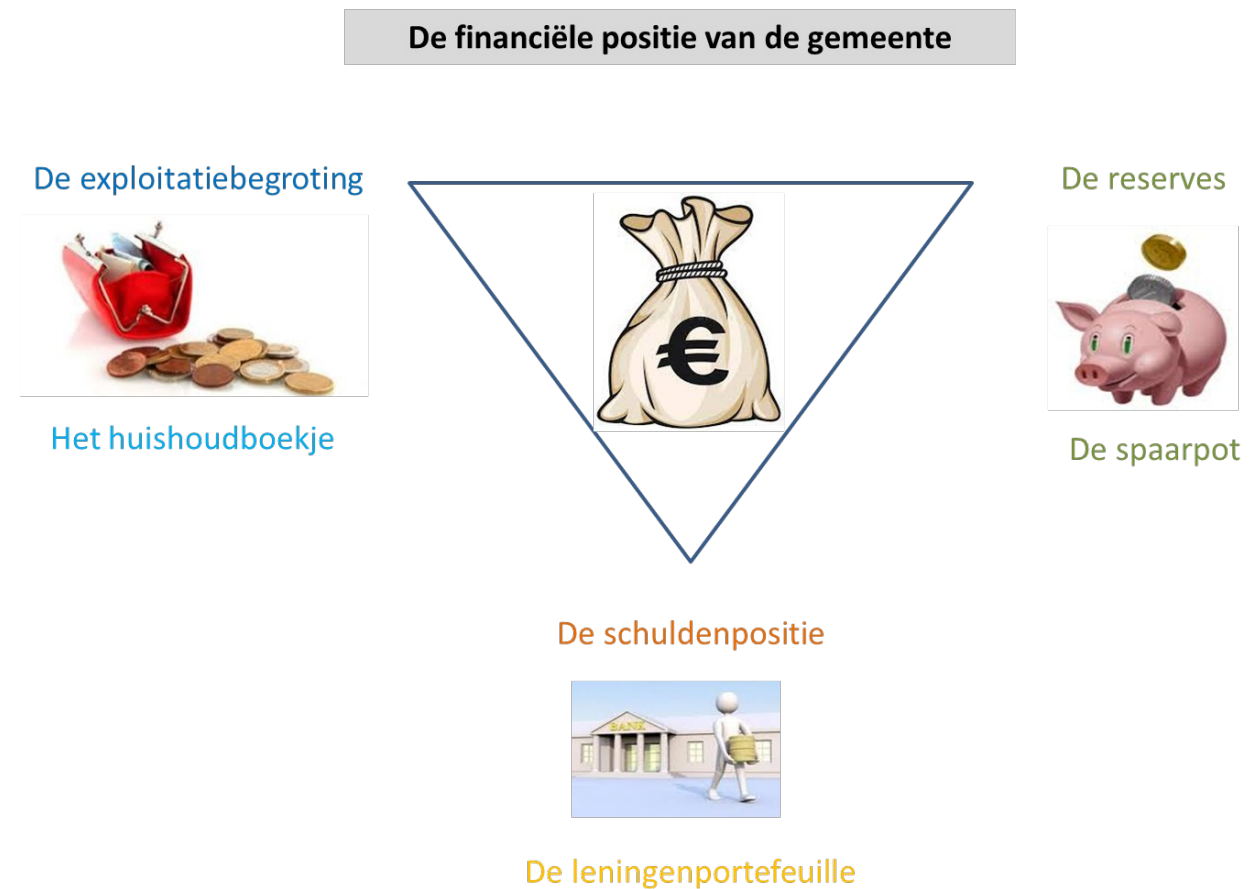
De posten kleiner dan € 10.000 zijn niet afzonderlijk toegelicht per programma. Dit betreffen kleinere bijstellingen door actualisaties van budgetten.

1.2 Financiële uitgangspunten

- De begroting 2024-2027 wordt, evenals voorgaande begrotingen, opgesteld op basis van constante prijzen.
- De inflatieontwikkeling is gekoppeld aan de inflatie over het voor-voorgaande jaar (t-2). Dit betekent dat voor 2024 het inflatiepercentage van 2022 van toepassing is. Dit percentage bedraagt 10,0% (consumentprijsindex). In voorliggende perspectiefnota is dit niet doorerekend. In de gemeenteraad van 14 december 2023 worden voorstellen gedaan omtrent de belastingtarieven voor 2024.
- In de perspectiefnota is geen rekening gehouden met de meicirculaire, omdat die bij het opstellen nog niet beschikbaar was. Het effect op de perspectiefnota wordt na het verschijnen van de circulaire doorerekend en via een aparte memo aan de raad ter beschikking gesteld voorafgaande aan de raadsvergadering. Op die wijze kan het totale financiële plaatje door de raad worden betrokken in haar afweging.
- Voor de begroting 2024-2027 zijn op dit moment de volgende aantallen van toepassing:
 - o 18.681 inwoners (per 1 januari 2023);
 - o 7.934 objecten met rioolplicht (gebaseerd op opgave SVHW); (peildatum september 2022);
 - o 7.404 objecten met afvalstoffenheffingplicht (gebaseerd op opgave SVHW) (peildatum september 2022).
- Voor de formatie wordt uitgegaan van de formele sterkte per 1 januari 2023 (117,84 fte excl. college).
- Er wordt geen algemeen inflatiepercentage toegepast. In de meerjarenraming worden de budgetten individueel tegen het licht gehouden zodat, afhankelijk van trends en ontwikkelingen, bijstellingen plaats kunnen vinden.

1.3 Financiële positie in perspectief

De financiële positie van de gemeente bestaat uit een drietal componenten en kunnen als volgt worden weergegeven:

Deze drie componenten dienen in samenhang te worden beoordeeld. Bijvoorbeeld extra investeringen zullen enerzijds gedekt moeten worden binnen de exploitatie, via kapitaallasten, maar ook gefinancierd. Als dit wordt gedaan via een lening leidt dit op korte termijn tot rentelasten (effect op de exploitatiebegroting) en op langere termijn tot aflossing (uitgaande geldstroom). Kortom: besluiten met financiële gevolgen dienen altijd in het perspectief van bovengeschetste componenten beschouwd te worden.

In zowel de perspectiefnota als in de begroting worden de componenten meegewogen en dat is onder meer terug te zien in bijlage 5 (Kasstroomoverzicht t.b.v. investeringsplanning), waar de uitgangspunten van de nota Financieringsvisie en rentebeleid worden meegewogen in de haalbaarheid van de dekking van investeringen. Daarbij wordt rekening gehouden met 40% externe financiering.

2. Risicoparagraaf

Centrumvisie

In 2023 wordt samen met winkeliers en andere ondernemers gewerkt aan het opstellen van een ruimtelijk-economische centrumvisie. Het proces zelf zal vanuit bestaande capaciteit en middelen gefinancierd worden. Wel zullen er uitkomsten zijn die vragen om verbeteringen en/of aanpassingen in het centrumgebied. Waar mogelijk zal dit gekoppeld worden aan bestaande beleidsopgaven en bijbehorende middelen. Echter is de verwachting dat dit niet afdoende is om de ambities die er zijn voor het centrumgebied te realiseren.

Bibliotheek

Vanaf 2025 komt er een zorgplicht voor gemeenten en provincies om de toegang tot de openbare bibliotheek te waarborgen. De gemeenten krijgen hiervoor structureel extra geld van het Rijk. In opmars naar deze zorgplicht zijn er in 2023 en 2024 verschillende SPUK regelingen om de bibliotheek toekomstbestendig te maken. Bijvoorbeeld door de verruiming van de bemande openingstijden. De bibliotheek in Hardinxveld-Giessendam wil ook aanspraak maken op deze SPUK regeling. Voor deze regeling zal de gemeente minimaal 20% van de kosten uit eigen middelen moeten financieren.

Daarnaast heeft de bibliotheek een exploitatietekort van ongeveer 30.000 euro. Het tekort is ontstaan door groeiende personeelskosten en huur en energiekosten, waarbij de jaarlijkse subsidie gelijk is gebleven.

Het exploitatietekort samen met de vraag naar de SPUK gelden, kunnen worden gefinancierd door de extra middelen 'Compensatie voor hoge kosten van maatschappelijk voorzieningen' van het Rijk. Deze compensatie is niet geormerkt. Om aanspraak te doen op dit geld zal er een plan voor een toekomstbestendig bibliotheek in het college worden toegelicht.

Btw-problematiek Ondernemersfonds

Voor de oprichting van het ondernemersfonds is voor de jaren 2021 en 2022 € 10.000 per jaar beschikbaar gesteld. In 2021 zijn de middelen besteed aan vooronderzoek en de formele oprichting van het fonds. De middelen voor 2022 waren bedoeld om waar nodig het fonds te ondersteunen in de opstartfase. Eind 2022 is er een (juridisch) geschil ontstaan tussen de stichting van het fonds en de regionale afdeling van de Belastingdienst over het recht op Btw-aftrek. De Belastingdienst is van mening dat het fonds geen recht heeft op Btw-aftrek. Naast het feit dat dit consequenties heeft voor de bestedingsruimte en slagkracht van het fonds, zien we ook dat andere fondsen in het land wel recht op aftrek hebben. Er is dus geen gelijkwaardige behandeling. De € 10.000 vanuit 2022 heeft een incidenteel karakter en willen we daarom in 2023 (resultaatbestemming jaarrekening) inzetten voor ondersteuning van het fonds om dit geschil te beslechten.

Omgevingsdienst 2023 en verder

Exploitatie

Voor 2023 verwacht de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZH) een exploitatietekort van circa € 1,5 miljoen. Belangrijkste oorzaak hiervan is de stijging van de loonkosten als gevolg van een nieuwe CAO. Bij benutting van het jaarresultaat 2022 en een gedeelte van het weerstandsvermogen blijft er nog een tekort van circa 1 miljoen euro over. Voor onze gemeente betekent dat een extra bijdrage van € 17.000 voor 2023. Deze ontwikkeling heeft ook een doorwerking in het uurtarief voor 2024 en verder. Het budget voor het jaarprogramma in de gemeentelijke begroting zal bij gelijkblijvende taken dus structureel met dit bedrag opgehoogd moeten worden.

Nieuwe taken bij inwerkingtreding Omgevingswet (bodemtaken, gewijzigde vergunningverlening en bedrijfsmatige asbestmeldingen)

Eerder zijn er middelen aangevraagd voor financiering van nieuwe milieutaken onder de Omgevingswet. Het betreft de bodemsaneringstaken, waar nu de provincie nog bevoegd gezag voor is, gewijzigde vergunningverlening milieu en het afhandelen van bedrijfsmatige asbestmeldingen. De

eerder gehanteerde uitgangspunten blijven gelden: € 40.600 structureel voor de bodemtaken, € 2.000 voor de gewijzigde vergunningverlening en € 11.416 voor de bedrijfsmatige asbestmeldingen. Voor de bodemtaken geldt dat er nog steeds geen volledige duidelijkheid is, zowel wat betreft middelen vanuit het Rijk als ook de omvang van de opgave. De omgevingsdienst gaat voor onze gemeente uit van € 65.000 in 2024 voor de uitvoering van deze taken. Daarom is het van belang om in de risicoparagraaf een bedrag van € 24.400 voor 2024 op te nemen.

Toezicht label C-verplichting kantoren

Vanaf 1-1-2023 is er een wettelijke taak bijgekomen voor de gemeente: het toezicht houden en handhaven op de energielabel C-verplichting voor kantoren. De meeste regiogemeenten hebben deze taak bij omgevingsdienst belegd. Voor onze gemeente is tot op heden nog onduidelijk hoe groot de opgave precies is. Daarom zal de omgevingsdienst een nadere analyse uitvoeren op het databestand. Deze analyse wordt gefinancierd vanuit de onderbesteding op het jaarprogramma OZZH 2022. Na analyse wordt een afweging gemaakt hoe we de toezicht en handhaving vormgeven en of bestaande budgetten hierop aansluiten.

Groeiagenda

In de afgelopen periode is gewerkt aan de actualisatie van de Groeiagenda 2030 als onderdeel van onze meervoudig lokale samenwerking. De accentverschuivingen voor de Groeiagenda komen onder meer uit de politieke akkoorden en input van gemeenteraden en triple helix partners.

Vanuit de benoemde accentverschuivingen liggen intensiveringen voor de hand. De komende periode wordt gebruikt om deze intensiveringen nader te duiden in aard en omvang. Deze leggen we naast de huidige regionale budgetten, zodat keuzen hierover in een bestuurlijk regionaal proces afgewogen kunnen worden. De financiële uitwerking volgt in de begroting Groeiagenda 2024 en in het Uitvoeringsprogramma 2024.

Het Uitvoeringsprogramma 2024 zal gebaseerd zijn op de geactualiseerde Groeiagenda. In het Uitvoeringsprogramma zijn de ambities geconcretiseerd en financieel vertaald. In dat document wordt duidelijk of en voor welk bedrag geïntensiveerd wordt. Het Uitvoeringsprogramma wordt voor het zomerreces aangeboden aan de colleges met verzoek dit door te geleiden naar de raden, zodat zij dit kunnen verwerken in de lokale begrotingen.

Parallel wordt gewerkt aan een hernieuwd meer flexibel financieringsmodel uitgaande van een basisfinanciering met aanvullende programmafianciering op de thema's. Dit is naar verwachting eind 2023 gereed, zodat hier in de Perspectiefnota 2025 op ingespeeld kan worden. Tot die tijd wordt de huidige situatie gecontinueerd.

Jeugdwet

De uitvoering van de Jeugdwet is een taakveld binnen het sociaal domein. De bekostiging maakt met ingang van 1 januari 2019 geen deel meer uit van de integratie uitkering sociaal domein van de algemene uitkering van het Rijk. Deze gelden zijn als zodanig algemeen dekkingsmiddel geworden. De taken vanuit de Jeugdwet zijn gedelegeerd en gemandateerd aan de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid & Jeugd. De serviceorganisatie Jeugd (SOJ) Zuid-Holland Zuid is de uitvoeringsorganisatie.

In de afgelopen jaren was steeds sprake van groei van de jeugdhulpuitgaven. Bij de 2de bestuursrapportage 2022 werd een stabilisatie gerapporteerd. Deze heeft zich verder doorgezet in nu een lichte daling. Het jaarresultaat 2022 hebben we positief af kunnen sluiten door binnen onze begroting te blijven. Verschillende maatregelen hebben hier een bijdrage aan geleverd, zowel lokaal als regionaal. De eerste prognosecijfers van 2023 laten gunstig beeld zien voor Hardinxveld-Giessendam. De jeugdhulpuitgaven bewegen zich onder het regiogemiddelde en de prognose is lager dan het budget. Verder zien we een stabiel patroon in de declaraties van de zorgaanbieders.

We zien voornamelijk een risico op de beschikbaarheid en uitvoering van de zorg. Forse personeelstekorten zorgen voor veel druk op zorgmedewerkers. Dit zien we bij ons sociaal team, maar ook bij de gespecialiseerde aanbieders. We doen dan ook een oproep aan onze gemeenschappelijke regeling om keuzes te maken in het uitvoeringsbeleid. Bij een groeiende vraag naar zorg, maar te weinig zorgmedewerkers zal ook de druk toenemen op onze lokale voorzieningen, vrijwilligers en inwoners.

Er zijn exogene ontwikkelingen geweest (oorlog Oekraïne) waardoor de inflatie aanzienlijk is toegenomen. Dit heeft ook zijn weerslag gehad in de Cao-onderhandelingen waarin tussen de VNG en de WSGO en de vakbonden recent een principeakkoord is bereikt.

In de contracten met de zorgaanbieders voor Jeugdhulp zijn afspraken gemaakt over de toe te passen indexering. Deze loopt uiteen van 6,7% tot maximaal 13,4% voor pleegouders. Het gros van de ophoging van jeugdhulp zit op het "lagere" percentage van 6,7%. De prognose 2023 is tevens aangepast op het aantal jeugdigen in zorg begin 2023. Dit aantal laat een daling zien. Rekening houdend met beide invloeden wordt een bijstelling van de begroting 2023 voor Jeugdhulpuitgaven voorgesteld van € 4.784.480. Voor onze gemeente betekent dit circa € 180.000. In het AB van 6 juli zal hierover een besluit worden genomen.

Op 17 april heeft de VNG een principeakkoord bereikt met het kabinet over het financieel kader bij de Hervormingsagenda Jeugd. Er is als onderdeel van het akkoord onder meer afgesproken dat de besparingsopgave wordt bevroren tot en met 2025. Daarna zal een deskundigencommissie met terugwerkende kracht een zwaarwegend oordeel geven over de vraag wie verantwoordelijk is voor tekorten. In het landelijke coalitieakkoord is voorzien in een extra besparing ad € 511 miljoen. De VNG heeft daartegen steeds scherp stelling genomen. Eerder heeft het kabinet toegezegd dat dit pakket voor eigen rekening en risico van het rijk is. Deze afspraak is herbevestigd en er is afgesproken dat het rijk vroegtijdig inzicht biedt in te overwegen maatregelen. Indien de maatregelen geen of onvoldoende doorgang vinden en de kosten voor gemeenten daardoor niet lager uitvallen, dan worden gemeenten daarvoor via het gemeentefonds gecompenseerd.

Algemene uitkering

De belangrijkste inkomstenbron van iedere gemeente is het gemeentefonds. Omdat dit algemene middelen zijn, kan de gemeente zelf beslissen over de besteding ervan. Het gemeentefonds is gekoppeld aan de rijksuitgaven. Dit houdt in dat wanneer het Rijk meer uitgeeft, het gemeentefonds omhoog gaat. Andersom geldt dit ook. Dit principe wordt ook wel "Samen de trap op, samen de trap af" genoemd. Ervaringen geven aan dat niet altijd sprake is van een groei van het Gemeentefonds en toch ook rekening moet worden gehouden met het gegeven dat het Gemeentefonds een daling te zien geeft. Belangrijke factoren bij de berekening van de hoogte van de uitkering zijn het precieze aantal inwoners en woningen, de gevolgen van overheveling van specifieke uitkeringen en de netto rijksuitgaven.

De invoering van het woonplaatsbeginsel waarin geregeld wordt welke gemeente financieel verantwoordelijk is, is met een jaar uitgesteld naar 2025. De verwachting is dat onze gemeente hier positieve effecten van zal ondervinden. De meicirculaire 2023 zal hier verder duidelijkheid over geven. De landelijke transitie van 'Beschermd Wonen' naar 'Beschermd Thuis' heeft ook voor onze gemeente consequenties. Als gevolg daarvan zal in de komende jaren het budget Beschermd Wonen, waarvoor de gemeente Dordrecht als centrumgemeente fungeert, afgebouwd worden en onderdeel uit gaat maken van de algemene uitkering met een andere financieringssystematiek. De jarenlange overschotten, die de centrumgemeente Dordrecht jaarlijks aan de deelnemende gemeenten kon uitkeren, behoren in de toekomst dan tot het verleden.

In de najaarsnota 2022 heeft het kabinet aangekondigd een extra prijsbijstelling over 2022 uit te keren in verband met de uitzonderlijke prijsstijgingen voor 2022. Het Rijk beslist hierover in de Voorjaarsnota 2023 en de verdeling wordt in de meicirculaire 2023 bekend gemaakt. Tot die tijd blijft het onzeker of

de gemeenten achteraf het hogere accres voor loon- en prijsontwikkeling van uitkeringsjaar 2022 krijgen.

Het Centraal Planbureau (CPB) heeft op 9 maart 2023 het Centraal Economisch Plan (CEP) 2023 gepubliceerd. Het CPB raamt in het CEP 2023 een hogere loonstijging en een hogere prijsstijging voor consumptie en investeringen. Op basis daarvan kun je een voorzichtige schatting maken voor de compensatie achteraf voor de hogere loon- en prijsontwikkeling van uitkeringsjaar 2022 en het verwachte accres voor loon- en prijsontwikkeling voor de jaren 2023 tot en met 2027.

Sinds 2015 worden gemeenten geconfronteerd met een opschalingskorting op het gemeentefonds, die oploopt tot € 975 miljoen in 2025. Deze korting is opgelegd omdat gemeenten door gedwongen opschaling kosten zouden besparen. Dit wordt door gemeenten als zeer oneerlijk ervaren omdat het principe van herindelen van bovenaf opgelegd is. De opschalingskorting heeft de gemeenten in de jaren 2015 t/m 2021 cumulatief al € 1,5 miljard gekost.

De oploop van de opschalingskorting is geschrapt voor de duur van de kabinetsperiode en eindigt, zoals voorzien, in een korting van € 975 cumulatief in 2026. Dit betekent dat de stand van de opschalingskorting van € 300 miljoen zoals bereikt in 2019 wordt bevroren tot en met 2025. De opschalingskorting keert volledig terug in 2026, zonder een reeks die oploopt van 2023 naar 2025. De vraag blijft of en ook wanneer het Rijk en de VNG overeenstemming bereiken over het schrappen van de opschalingskorting, bij voorkeur structureel. Dit is wat het is, meer is op dit moment over de opschalingskorting niet bekend.

Wmo en Participatiewet

Over de hele breedte van de Wmo en Participatiewet zien we ontwikkelingen die zorgen voor toenemende onzekerheid en risico's:

- Nieuwe wettelijke taken en wetwijzigingen waarvan de wetstrajecten nog lopen en waarvan in een aantal gevallen nu al duidelijk is dat de beschikbare middelen ontoereikend zijn of dat forse investeringen nodig zijn;
- Onzekerheid over financiering door het Rijk;
- Onzekere, maar ingrijpende invloeden zoals inflatie en de energiecrisis;
- Stijgende personeelstekorten.
- Door de vergrijzing van de bevolking is de verwachting dat in de toekomst het beroep op de Wmo alleen maar verder zal toenemen.

Voor de 3 opgaves van de GR Sociaal (1. Bestaanszekerheid versterken 2. Ontwikkelen naar werk 3. Zorgen voor ondersteuning) is de kaderstelling sinds 2022 lokaal belegd. Door nauwe samenwerking met de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) en de inzet van maatwerk proberen we regelingen en ondersteuning in te zetten voor inwoners die het echt nodig hebben. Zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig. In de herijkingen van de WMO en de Participatiewet in 2023 en 2024 geven we hier expliciet aandacht aan.

De Wmo is een 'openeinderegeling': de kosten in enig jaar zijn afhankelijk van het beroep dat op de regeling wordt gedaan. De uitvoeringsorganisatie SDD voert voor onze gemeenten het grootste deel van de Wmo-taken uit (maatwerkvoorzieningen). De SDD benut hiervoor een groot deel van de Wmo-budgetten van de gemeente. De laatste jaren stijgen de kosten vanwege het vele gebruik van maatwerkvoorzieningen door onze inwoners.

De SDD hanteert het principe van afrekening naar gebruik. Vanaf 2023 worden de apparaatskosten verdeeld over alle diensten. Dit pakt op onderdelen voor Hardinxveld-Giessendam nadelig uit en betekent een stijging van kosten.

Het budget voor het organiseren van algemene voorzieningen blijft lokaal en zit voor een deel in de Maatschappelijke Agenda (MAG).

De realisatiecijfers van de afgelopen jaren vormen de basis voor de komende jaren waarmee de budgetten herijkt kunnen worden. Hierbij is ook een marge ingebouwd. De realisatiecijfers van de volgende jaren bieden een verdere basis voor betrouwbaardere prognoses.

De verwachting is dat de stijging van de kosten voor de Wmo de komende jaren zal doorzetten. Dit komt voornamelijk doordat 1) het aantal toegekende voorzieningen stijgt; en 2) de kostprijs van de voorzieningen toeneemt.

De uitgaven op de individuele begeleiding en dagbesteding stijgen al geruime tijd. De vergrijzing, ambulantisering en extramuralisering (langer zelfstandig thuis) zal de komende jaren verder toenemen en zorgen voor een autonome groei in de vraag naar ondersteuning. Sinds 2019 stijgt ook het aantal inwoners dat een beroep doet op huishoudelijke hulp fors. Een belangrijke oorzaak hiervan is de invoering van een vaste eigen bijdrage van € 19,00 per vier weken (het abonnementstarief) dat leidt tot een aanzuigende werking. Dit abonnementstarief staat vanaf invoering al ter discussie. Voor het abonnementstarief is in het regeerakkoord het voornemen opgenomen om dit te wijzigen naar een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor de huishoudelijke ondersteuning. De planning is dat een eventuele wetswijziging pas op 1 januari 2025 zal ingaan. Voor de komende jaren zal de groei naar verwachting verder doorzetten. Ook de nieuwe aanbesteding huishoudelijke ondersteuning leidt naar verwachting tot hogere tarieven door stijgende cao-lonen, krapte op de arbeidsmarkt en de AMvB reële prijs die straks van toepassing is op de nieuwe inkoopcontracten.

Een andere onzekere factor is de doordecentralisatie van beschermd wonen en opvang. De doordecentralisatie betekent dat wij als regiogemeente in de loop der jaren verantwoordelijk zullen worden voor onze eigen inwoners met een indicatie beschermd wonen. Naar verwachting wordt per 2025 het nieuwe objectieve verdeelmodel en het woonplaatsbeginsel stapsgewijs ingevoerd. De afgelopen jaren had onze regio een overschot op het budget Beschermd wonen, hetgeen ieder jaar volgens een vaste verdeelsleutel werd verdeeld over de gemeenten. Vanuit deze middelen bekostigde onze gemeente lokale (preventieve) initiatieven. Met de komst van het nieuwe verdeelmodel zat dit overschot geleidelijk verdwijnen. 2023 en 2024 worden gebruikt om nieuwe financiële afspraken te maken met de regio, op basis van de samenwerkingsovereenkomst beschermd wonen en opvang. We blijven de ontwikkelingen nauwlettend volgen.

Grondexploitaties/projecten

De risico's rondom grondexploitaties en anterieure overeenkomsten worden beschreven in het MPG en t-MPG. Het MPG 2023 wordt behandeld in de raadsvergadering van 15 juni 2023. Korthedshalve wordt voor de risico's naar het MPG 2023 verwezen. Op basis van dit MPG zijn de voorziene risico's op de grondexploitaties via de jaarrekening 2022 voorzien en is de reserve bouwgrondexploitaties beschikbaar. Voor de anterieure overeenkomsten geldt dat met name bij de complexere projecten risico's op niet-verhaalbare kosten mogelijk zijn. Middels risicobeheersing en afspraken in de overeenkomsten worden deze zoveel mogelijk afgedekt.

Bijlage 1 Begrotingspositie

x € 1.000

Totaal baten programma's	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Bestuur	1	0	0	0	0	0	0	0
2. Leven, reizen en documenten	229	270	0	270	270	270	270	270
3. Openbare orde en veiligheid	3.265	10	0	10	10	10	10	10
4. Verkeer en vervoer	180	134	-32	102	102	102	102	102
5. Ondernemen en bedrijvigheid	75	108	56	164	108	108	108	108
6. Scholing	207	126	280	406	126	126	126	126
7. Samenleven	936	722	43	765	747	747	747	747
8. Werk en inkomen	2.320	2.366	959	3.325	2.964	2.909	2.864	2.864
9. Zorg en welzijn	783	99	189	288	270	270	270	270
10. Gezondheid en milieu	4.597	4.589	169	4.758	4.652	4.652	4.652	4.652
11. Bouwen, wonen en gebruiken	4.947	4.219	0	4.219	740	589	540	638
12. Woonomgeving	2	1	0	1	1	1	1	1
Totaal baten programma's (voor mut. reserves)	17.543	12.643	1.664	14.307	9.988	9.783	9.689	9.787

Totaal lasten programma's	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Bestuur	2.342	2.721	247	2.968	3.060	3.035	2.940	2.940
2. Leven, reizen en documenten	631	687	19	705	702	702	702	702
3. Openbare orde en veiligheid	4.746	2.025	73	2.098	2.110	2.102	2.101	2.101
4. Verkeer en vervoer	3.420	3.193	-185	3.008	3.027	2.949	2.971	2.959
5. Ondernemen en bedrijvigheid	557	607	-7	600	598	598	598	598
6. Scholing	1.251	1.132	355	1.486	1.206	1.184	1.176	1.186
7. Samenleven	2.379	2.468	107	2.574	2.519	2.544	2.550	2.557
8. Werk en inkomen	3.778	3.493	905	4.398	4.318	4.350	4.354	4.365
9. Zorg en welzijn	15.561	15.235	1.074	16.308	16.392	16.502	16.566	16.204
10. Gezondheid en milieu	4.903	4.350	498	4.849	4.316	4.332	4.335	4.307
11. Bouwen, wonen en gebruiken	6.758	5.224	0	5.224	1.829	1.617	1.607	1.576
12. Woonomgeving	1.062	1.212	-4	1.208	1.035	1.015	1.010	1.004
Totaal lasten programma's (voor mut. reserves)	47.388	42.347	3.081	45.428	41.113	40.930	40.911	40.499

Totaal saldi programma's	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Bestuur	-2.341	-2.721	-247	-2.968	-3.060	-3.035	-2.940	-2.940
2. Leven, reizen en documenten	-402	-417	-19	-435	-432	-432	-432	-432
3. Openbare orde en veiligheid	-1.481	-2.015	-73	-2.088	-2.100	-2.092	-2.092	-2.091
4. Verkeer en vervoer	-3.240	-3.059	152	-2.906	-2.926	-2.847	-2.869	-2.857
5. Ondernemen en bedrijvigheid	-481	-499	63	-437	-490	-490	-490	-490
6. Scholing	-1.044	-1.006	-75	-1.080	-1.080	-1.058	-1.050	-1.060
7. Samenleven	-1.443	-1.745	-64	-1.809	-1.773	-1.797	-1.804	-1.810
8. Werk en inkomen	-1.458	-1.128	54	-1.074	-1.355	-1.441	-1.491	-1.502
9. Zorg en welzijn	-14.778	-15.136	-884	-16.020	-16.122	-16.233	-16.296	-15.934
10. Gezondheid en milieu	-305	238	-329	-91	336	320	317	345
11. Bouwen, wonen en gebruiken	-1.811	-1.005	0	-1.005	-1.090	-1.028	-1.067	-938
12. Woonomgeving	-1.060	-1.211	4	-1.207	-1.034	-1.014	-1.009	-1.003
Totaal saldi programma's (voor mutaties reserves)	-29.845	-29.704	-1.417	-31.121	-31.125	-31.147	-31.222	-30.712
Algemene dekkingsmiddelen baten	34.715	34.941	-12	34.929	35.935	36.726	34.754	33.876
Algemene dekkingsmiddelen lasten	-426	-1.051	101	-949	-701	-759	-735	-724
Bedrijfsvoering	-6.228	-5.451	-430	-5.881	-6.299	-6.250	-6.311	-6.305
Saldo baten en lasten (voor mutaties reserves)	-1.784	-1.265	-1.757	-3.022	-2.190	-1.430	-3.514	-3.865
Totaal onttrekkingen aan reserves	4.527	2.590	131	2.721	1.015	837	859	862
Totaal toevoeging aan reserves	-1.510	-868	0	-868	-1.127	-1.039	-882	-882
Begrotingsresultaat (+/- is vd)	1.232	457	-1.626	-1.169	-2.303	-1.633	-3.538	-3.885

Bijlage 2 Financieel overzicht per programma

Programma 1 Bestuur

Programma 1. Bestuur

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	1.196	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	2.341.767	2.720.981	246.807	2.967.788	3.059.722	3.034.586	2.939.746	2.939.746
Saldo van baten en lasten	-2.340.571	-2.720.981	-246.807	-2.967.788	-3.059.722	-3.034.586	-2.939.746	-2.939.746
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	22.730	13.865	0	13.865	0	0	0	0
Resultaat	-2.317.841	-2.707.116	-246.807	-2.953.923	-3.059.722	-3.034.586	-2.939.746	-2.939.746

Programma 1. Bestuur

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Gemeentenieuws	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000
- Aansluiting E-depot	10.200	5.800	5.800	5.800	5.800
- Arbeidsmarktcommunicatie	-	30.000	30.000	30.000	30.000
Salarissen:	220.293	256.112	256.112	161.272	161.272
Herijkingen:	-7.600	-7.600	-7.600	-7.600	-7.600
Diverse bijstellingen < € 10.000:	6.914	6.914	6.914	6.914	6.914
	246.807	308.226	308.226	213.386	213.386

Bijstellingen

Gemeentenieuws

Gebleken is dat het Gemeentenieuws (als ook het Kompas in zijn algemeenheid) nog steeds goed wordt gelezen door inwoners van onze gemeente. In 2022 was er gemiddeld steeds meer ruimte in de krant nodig dan de contractuele 1½ pagina, wat de extra kosten verklaart. Omdat blijkt dat het Gemeentenieuws (net als het Kompas) goed wordt gelezen, blijven we het Gemeentenieuws gebruiken als een belangrijk voorlichtingsinstrument naar onze inwoners, naast de Social media kanalen. Zo heeft de pagina eind 2022 een opmaak-opfrisser gekregen. Daarnaast boeken we op deze post de kosten voor extra publicaties, algemene uitingen van communicatie ten gunsten van de hele gemeente, denk aan media-uitingen rond de verkiezingen. Omdat we een structurele overschrijding zien, wordt voorgesteld om het budget te verhogen naar € 45.000.

Middelen: € -/- 17.000 structureel

Aansluiting E-depot

Binnen Drechtsteden wordt momenteel gewerkt aan een aansluiting bij een E-depot in Rotterdam. Om de bestanden te 'bevriezen' moeten we een module Record Management afnemen bij Notubiz. Hiervoor zal een bedrag van circa € 7.700 gevraagd worden. Dit is een eenmalige bijdrage voor de aanschaf én het jaarlijkse bedrag voor 2023. Vanaf 2024 is jaarlijks circa € 3.300 nodig. Ook is er circa € 2.500 extra geld structureel nodig voor de vergaderingen van de gemeenteraad.

Middelen: € -/- 5.800 structureel
€ -/- 4.400 incidenteel in 2023

Arbeidsmarktcommunicatie

Door de Servicegemeente Dordrecht wordt de werving en selectie van nieuwe medewerkers verzorgd. Destijds ingericht als een administratieve en operationele HR dienstverlening en georganiseerd op 350 vacatures per jaar in alle gemeenten. De werkelijkheid is dat de regio 1.000-1.200 vacatures per jaar, met daar bovenop de werving voor tijdelijke functies. De individuele aanpak van werving per functie werkt in deze krappe arbeidsmarkt niet meer. De huidige traditionele aanpak past niet meer bij de arbeidsmarkt van vandaag en recruitment is een bedrijfskritische functie geworden. We laten onvoldoende zien wat we als regio en organisatie te bieden hebben, bijv. in samenwerking met bedrijfsleven en onderwijs. Daarom wordt vanaf 2024 gekozen voor een strategische benadering van het arbeidsmarkt vraagstuk met een vernieuwd professioneel werving- en selectieproces.

Middelen: € -/- 30.000 structureel vanaf 2024

Salarissen

Zie toelichting bij programma 14.

Herijkingen

Onder de herijkingen zijn de budget neutrale wijzigingen opgenomen, die op meerdere programma's betrekking hebben.

Programma 2 Leven, reizen en documenten

Programma 2. Leven, reizen en documenten

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	228.638	270.180	0	270.180	270.180	270.180	270.180	270.180
Lasten	630.836	686.680	18.600	705.280	701.978	702.011	701.932	701.826
Saldo van baten en lasten	-402.198	-416.500	-18.600	-435.100	-431.798	-431.831	-431.752	-431.646
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-402.198	-416.500	-18.600	-435.100	-431.798	-431.831	-431.752	-431.646

Programma 2. Leven, reizen en documenten

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Verkiezingen	13.500	5.500	5.500	5.500	5.500
Diverse bijstellingen < € 10.000:	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100
	<u>18.600</u>	<u>10.600</u>	<u>10.600</u>	<u>10.600</u>	<u>10.600</u>

Bijstellingen

Verkiezingen

Voor 2023 wordt voorgesteld om het budget met € 13.500 te verhogen. Deze verhoging wordt veroorzaakt door extra werkzaamheden die verricht zijn als gevolg van wetswijzigingen (€ 5.500). Deze extra kosten hebben een structureel karakter. Daarnaast is de raming voor 2023 incidenteel te laag geweest (€ 8.000).

Middelen: € -/- 5.500 structureel
€ -/- 8.000 eenmalig 2023

Programma 3 Openbare orde en veiligheid

Programma 3. Openbare orde en veiligheid

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	3.264.997	9.800	0	9.800	9.800	9.800	9.800	9.800
Lasten	4.746.263	2.024.905	73.328	2.098.233	2.109.579	2.101.751	2.101.488	2.101.248
Saldo van baten en lasten	-1.481.265	-2.015.105	-73.328	-2.088.433	-2.099.779	-2.091.951	-2.091.688	-2.091.448
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	16.200	16.200	0	16.200	16.200	16.200	0	0
Resultaat	-1.465.065	-1.998.905	-73.328	-2.072.233	-2.083.579	-2.075.751	-2.091.688	-2.091.448

Programma 3. Openbare orde en veiligheid

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Kapitaallasten	828	825	822	819	817
- Bijdrage veiligheidsregio	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
- Bijdrage zorg- en veiligheidshuis	0	13.000	13.000	13.000	13.000
- Dierenbescherming	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Diverse bijstellingen < € 10.000:	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
	73.328	86.325	86.322	86.319	86.317

Bijstellingen

Kapitaallasten

Zie toelichting bij programma 14.

Bijdrage Veiligheidsregio

De bijdrage aan de Veiligheidsregio moet als gevolg van vooral loon- en prijsstijgingen structureel worden bijgesteld. De hoogte hiervan zal neerkomen op € 50.000.

Middelen: € -/- 50.000 structureel

Zorg- en veiligheidshuis

De afgelopen jaren is de gemeentelijke inwonerbijdrage, overeenkomstig eerdere besluiten, niet aangepast en niet geïndexeerd. De daaruit voortvloeiende begrotingstekorten zijn telkens gedekt uit de beschikbare reserves. Dit is vanaf 2024 niet meer mogelijk. Vanaf 2024 werkt het Zorg- en Veiligheidshuis met een sluitende begroting. Dat betekent wel dat de gemeentelijke inwonerbijdrage daarop aangepast moet worden. De Stuurgroep Zorg- en Veiligheidshuis ZHZ is voornemens om de inwonerbijdrage te verhogen naar € 1,33. Vanaf 2024 zullen onze kosten structureel stijgen met € 13.000.

Middelen: € -/- 13.000 structureel vanaf 2024

Dierenbescherming

Sinds 2019 heeft Stichting Dierenambulance Vianen en omstreken de opdracht gekregen om op het gebied van dierenwelzijn de gemeente Hardinxveld-Giessendam te ontzorgen. De dierenambulance bestaat sinds 1997 en werkt uitsluitend met vrijwilligers. Ze rijden voor zieke, gewonde, ontheemde en overleden huisdieren en inheemse dieren in de gemeenten Vijfheerenlanden, Culemborg, Gorinchem, Molenlanden en Hardinxveld-Giessendam.

Eind 2022 liep het huidige contract met de dierenambulance af en de gemeente wil deze graag hernieuwen. De stichting heeft nu een nieuw voorstel aan de gemeente gedaan. Door de hogere kosten, zoals benzine en energie, maar ook vaker een uitbraak van dierziekten, heeft de dierenambulance de pakketkeuze aangepast. Het nieuwe voorstel bestaat uit drie pakketten waarvan in totaal de kosten hoger liggen dan het huidige contract.

Middelen: € -/- 15.000 structureel

Programma 4 Verkeer en vervoer

Programma 4. Verkeer en vervoer

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	179.547	133.831	-32.107	101.724	101.724	101.724	101.724	101.724
Lasten	3.419.896	3.192.731	-184.591	3.008.140	3.027.425	2.949.044	2.970.657	2.958.724
Saldo van baten en lasten	-3.240.349	-3.058.900	152.484	-2.906.416	-2.925.701	-2.847.320	-2.868.933	-2.857.000
Toevoeging aan reserves	450.400	636.400	0	636.400	631.400	619.400	619.400	619.400
Onttrekking aan reserves	1.058.399	1.009.432	-169.773	839.659	787.663	599.580	630.787	626.994
Resultaat	-2.632.350	-2.685.868	-17.289	-2.703.157	-2.769.438	-2.867.140	-2.857.546	-2.849.406

Programma 4. Verkeer en vervoer

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Kapitaallasten	-204.996	-167.193	-48.556	-15.864	6.848
- Kapitaallasten, dekking uit reserves	161.018	68.220	41.448	11.800	-5.747
<i>Subtotaal kapitaallasten</i>	<i>-43.978</i>	<i>-98.973</i>	<i>-7.108</i>	<i>-4.064</i>	<i>1.101</i>
- Opbrengst havens	32.107	32.107	32.107	32.107	32.107
- Tegengaan overlast Waterwaaier	0	15.000	15.000	15.000	0
- Tegengaan overlast Waterwaaier - dekking reserve watertakenplan	0	-15.000	-15.000	-15.000	0
Indexeringen:					
- Onderhoud Wegen, straten en pleinen	33.000	33.000	33.000	33.000	33.000
Salarissen:	1.478	2.877	2.877	2.877	2.877
Herijkingen:	-9.262	-9.262	-9.262	-9.262	-9.262
Diverse bijstellingen < € 10.000:	3.944	11.444	3.944	3.944	3.944
	17.289	-28.807	55.558	58.602	63.767

Bijstellingen

Kapitaallasten

Zie toelichting bij programma 14.

Opbrengst havens

Het gemeentelijk deel van de haven is kleiner geworden door de verkoop van een groot deel van de gemeentehaven. Het aantal ligplaatsen is daardoor kleiner geworden. Dat betekent ook dat de inkomsten structureel lager zijn.

Middelen: € -/- 32.107 structureel

Tegengaan overlast Waterwaaier

Al verschillende jaren verwijderd het waterschap de Waterwaaier (invasieve exoot) uit de Buiten Giessen. Ondanks de bestrijding van de waterplant verspreid deze zich verder over de Buiten Giessen en de Giessen. De waterplant heeft zich inmiddels ook genesteld in de gemeentelijke watergangen zoals de haven bij de Amerhof en de insteek bij de Troelstrastraat/Uranusstraat. Het waterschap gaat de plant de komende jaren bestrijden met nieuwe technieken. De gemeente kan aanhaken met de bestrijding van deze waterplant.

Middelen: € -/- 15.000 structureel voor de jaren 2024 tot en met 2026
€ 15.000 dekking ten laste van reserve waterbeheerplan

Indexeringen

Op het gebied van grond- weg- en waterbouw hebben wij te maken met aanzienlijke prijsstijgingen. Om niet in te teren op het onderhoudsniveau hebben wij het budget voor het onderhoud van de wegen met 10% verhoogd, e.e.a. conform de begroting 2022 (zie pagina 6 en 7 van de begroting). De verhoging van het budget komt ten laste van de stelpost die wij voor de indexeringen hebben gereserveerd (zie ook programma 13).

Salarissen

Zie toelichting bij programma 14.

Herijkingen

Onder de herijkingen zijn de budget neutrale wijzigingen opgenomen, die op meerdere programma's betrekking hebben.

Programma 5 Ondernemen en bedrijvigheid

Programma 5. Ondernemen en bedrijvigheid

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	75.306	107.700	56.000	163.700	107.700	107.700	107.700	107.700
Lasten	556.740	606.895	-6.656	600.239	598.197	598.181	598.141	598.091
Saldo van baten en lasten	-481.434	-499.195	62.656	-436.539	-490.497	-490.481	-490.441	-490.391
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	10.000	10.000	0	10.000	0	0	0	0
Resultaat	-471.434	-489.195	62.656	-426.539	-490.497	-490.481	-490.441	-490.391

Programma 5. Ondernemen en bedrijvigheid

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Katalysatorfonds	-10.000	-	-	-	-
- Dividend Stedin	-56.000	-	-	-	-
Herijkingen:	2.739	2.739	2.739	2.739	2.739
Salarissen:	605	-1.415	-1.415	-1.415	-1.415
	-62.656	1.324	1.324	1.324	1.324

Bijstellingen

Katalysatorfonds

Tot en met 2023 worden regionale initiatieven bekostigd uit de bijdrage aan de regiodeal om deze reden wenselijk om mkb katalysatorfonds tot en met 2023 voort te zetten. Bedrag is in 2023 niet meer nodig.

Middelen: € 10.000 incidenteel 2023

Dividend Stedin

De gemeente bezit aandelen in Stedin. In verband met de uitbreiding van het kapitaal in Stedin, waarbij wij in de 1e tranche niet hebben deelgenomen, is voorzien dat het dividend van Stedin zal verwateren. Daarom is in een voorgaande begroting besloten om de dividendopbrengst structureel op nihil te ramen. Over 2021 (uitgekeerd in 2022) bleek het dividend inderdaad zeer beperkt van omvang (€ 0,11 per aandeel, resulterend in ca € 5.000 dividend). Over het jaar 2022 (uit te keren in 2023) is het voorstel om € 3,20 per aandeel uit te keren. Voor ons betekent dit, na aftrek van kosten in verband met kapitalisatie van Stedin, een opbrengst van ca € 56.000. Vooralsnog blijven we de dividenduitkeringen als incidenteel beschouwen en stellen we alleen het begrotingsjaar 2023 hiervoor bij.

Middelen: € 56.000 incidenteel 2023

Salarissen

Zie toelichting bij programma 14.

Herijkingen

Onder de herijkingen zijn de budget neutrale wijzigingen opgenomen, die op meerdere programma's betrekking hebben.

Programma 6 Scholing

Programma 6. Scholing

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	207.119	126.000	279.951	405.951	126.000	126.000	126.000	126.000
Lasten	1.251.144	1.131.761	354.560	1.486.321	1.205.584	1.183.790	1.175.569	1.185.889
Saldo van baten en lasten	-1.044.025	-1.005.761	-74.609	-1.080.370	-1.079.584	-1.057.790	-1.049.569	-1.059.889
Toevoeging aan reserves	70.000	60.000	0	60.000	70.000	90.976	90.976	90.976
Onttrekking aan reserves	41.450	71.480	1.420	72.900	42.936	42.967	42.993	43.062
Resultaat	-1.072.575	-994.281	-73.189	-1.067.470	-1.106.648	-1.105.799	-1.097.552	-1.107.803

Programma 6. Scholing

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Kapitaallasten	1.420	1.429	1.437	1.448	1.457
- Kapitaallasten, dekking uit reserves	-1.420	-1.434	-1.449	-1.463	-1.478
<i>Subtotaal kapitaallasten</i>	-	-5	-12	-15	-21
- I-Lab	-	16.500	16.500	-	-
Indexeringen:					
- Leerlingenvervoer	82.000	82.000	82.000	82.000	82.000
Herijkingen:					
-	-12.311	1.689	1.689	1.689	1.689
Diverse bijstellingen < € 10.000:					
-	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
	73.189	103.684	103.677	87.174	87.168

Bijstellingen

Kapitaallasten

Zie toelichting bij programma 14.

I-Lab

Het i lab is een campus in Gorinchem waar onderwijs, het bedrijfsleven en innovatie bij elkaar komen. De gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft de intentie uitgesproken om het i lab, zowel inhoudelijk als financieel, te ondersteunen. Het gaat voorlopig om een bijdrage in de exploitatie van €16.500 per jaar voor 2023 en 2024. Het onderwijs en het bedrijfsleven betalen evenredig mee aan de exploitatie. Gezien de betrokkenheid van lokale scholen en bedrijven heeft dit initiatief meerwaarde. Daarnaast sluit dit initiatief goed aan bij de economische doelstellingen die er binnen de Groeiagenda van de Drechtsteden. Om die reden is het de wens van de gemeente om het i lab vanuit de budgetten die voor de Groeiagenda beschikbaar zijn te financieren. Tegelijkertijd is het actualiseren van de huidige Groeiagenda, en de financiële doorvertaling daarvan, een nog lopend proces. Dit terwijl er bij het i lab aangegeven is om voor 1 juli 2023 duidelijkheid te geven over de financiële toezegging. Het is dus nog onzeker of er voor deze datum uitsluitel is over het financieel ondersteunen van het i lab vanuit de middelen voor de Groeiagenda.

Middelen: € -/- 16.500 voor 2024 en 2025

Indexeringen

Leerlingenvervoer

De prijzen voor het aangepast vervoer in het leerlingenvervoer zijn afhankelijk van de NEA (Nederlandse Emissieautoriteit) index. Deze index is in 2023 met 13,7% gestegen. Deze stijging heeft te maken met de brandstofprijzen en de lonenstijging. Ook stijgen de prijzen van het Openbaar Vervoer. Daarnaast hebben we een aantal leerlingen die vanwege een handicap of beperking ver naar school gaan. We zien dat het aantal kinderen in het vervoer redelijk stabiel is, toch zien we de bestemmingen nadrukkelijk wijzigen. Ondanks dat we alleen vergoeden naar de dichtstbijzijnde toegankelijke school, moeten we constateren dat die op dit moment vaker verder weg is gelegen. Dat kan liggen aan de handicap of beperking, maar soms ook aan het feit dat er dichterbij gelegen scholen geen plaats hebben. Na jaren van stabilisatie is daar dus een stijging in te zien. De regeling is een

open einde regeling. Dit houdt in dat als leerlingen recht hebben op een bekostiging, ze die ook krijgen. Dit wordt ook elk jaar in de risicoparagraaf gemeld. Samengevat: De stijging heeft deels te maken met de stijging van de NEA en de prijzen OV en deels met de bestemmingen die verder weg gelegen zijn. Het verwachte nadeel bedraagt € 82.000.

Middelen: € -/- 82.000 structureel

Herijkingen

Onder de herijkingen zijn de budget neutrale wijzigingen opgenomen, die op meerdere programma's betrekking hebben.

Programma 7 Samenleven

Programma 7. Samenleven

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	936.075	722.295	42.533	764.828	746.735	746.735	746.735	746.735
Lasten	2.379.236	2.467.575	106.746	2.574.321	2.519.455	2.543.574	2.550.411	2.557.094
Saldo van baten en lasten	-1.443.161	-1.745.280	-64.213	-1.809.493	-1.772.720	-1.796.839	-1.803.676	-1.810.359
Toevoeging aan reserves	55.000	58.000	0	58.000	58.000	58.000	58.000	58.000
Onttrekking aan reserves	245.730	185.567	-6.159	179.408	102.731	108.731	114.731	120.731
Resultaat	-1.252.431	-1.617.713	-70.372	-1.688.085	-1.727.989	-1.746.108	-1.746.945	-1.747.628

Programma 7. Samenleven

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Kapitaallasten	-26.907	-13.107	-65	-64	6.261
- Kapitaallasten, dekking uit reserves	6.159	1.163	1.163	1.163	-4.837
<i>Subtotaal kapitaallasten</i>	<i>-20.748</i>	<i>-11.944</i>	<i>1.098</i>	<i>1.099</i>	<i>1.424</i>
- Sporthal De Wielewaal doorontwikkeling	14.000	-	-	-	-
- Sportvelden	11.500	-	-	-	-
- Sportvelden	17.045	17.045	17.045	17.045	17.045
- Sportvelden - beheerplan	20.000	-	-	-	-
Indexeringen:					
- Sportvelden	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Nieuwe investeringen:					
- Sportvelden	-	-	3.500	3.500	3.500
Salarissen:	36.895	114.802	114.802	114.802	114.802
Herijkingen:	-17.040	-17.040	-17.040	-17.040	-17.040
Diverse bijstellingen < € 10.000:	6.720	7.680	7.419	7.419	7.419
	70.372	112.543	128.824	128.825	129.150

Bijstellingen

Kapitaallasten

Zie toelichting bij programma 14.

Sporthal De Wielewaal doorontwikkeling

Er is een collegebesluit voor een door ontwikkeling opdracht. In het college voorstel staat dat wanneer er geen ruimte is binnen de exploitatie dat dit moet worden aangevraagd. Hiervoor was ongeveer € 10.000 beschikbaar en het verwachte tekort in 2023 moet worden bij geraamd. Dit is uitgezocht en we kwamen uit op € 14.000.

Gebruikers zijn al meegenomen en de verduurzaming komt pas in beeld als we weten wat wij met het gebouw gaan doen.

Middelen: € -/- 14.000 incidenteel

Sportvelden

Bij veld 2 en het pupillenveld dient de toplaag aangevuld te worden. De toplaag bestaat uit zand en kurk. De kurk is een natuurproduct wat als nadeel heeft, dat deze verteerd. Het gaat hier om incidenteel onderhoud van € 11.500.

Vanuit de jaarrekening 2022 is gebleken dat, mede door de prijsstijgingen in de afgelopen jaren en de toename van het onderhoud het budget structureel ontoereikend is. Voorgesteld wordt om het budget met € 17.045 te verhogen.

Tevens is voor een nieuw beheerplan sportvelden extern advies nodig. Voor het opstellen van dit plan is eenmalig € 20.000 nodig.

Middelen: € -/- 11.500 incidenteel
 € -/- 17.045 structureel
 € -/- 20.000 incidenteel

Nieuwe investeringen

Aanvullen infill kunstgrasvoetbalvelden

Bij veld 2 en het pupillenveld dient de toplaag aangevuld te worden. De toplaag bestaat uit zand en kurk. De kurk is een natuurproduct heeft als nadeel dat deze verteerd. De toplaag is in het voorjaar van 2023 al iets aangevuld met een partij die bij een andere gemeente over was. Om het veld aan te vullen is eenmalig in 2024 een investering van € 35.000 nodig.

Middelen (afschrijvingslasten): € -/- 3.500 vanaf 2025

Salarissen

Zie toelichting bij programma 14.

Herijkingen

Onder de herijkingen zijn de budget neutrale wijzigingen opgenomen, die op meerdere programma's betrekking hebben.

Programma 8 Werk en inkomen

Programma 8. Werk en inkomen

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	2.319.861	2.365.628	959.000	3.324.628	2.963.628	2.908.628	2.863.628	2.863.628
Lasten	3.778.093	3.493.135	905.000	4.398.135	4.318.422	4.349.528	4.354.280	4.365.280
Saldo van baten en lasten	-1.458.232	-1.127.507	54.000	-1.073.507	-1.354.794	-1.440.900	-1.490.652	-1.501.652
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	100.000	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-1.358.232	-1.127.507	54.000	-1.073.507	-1.354.794	-1.440.900	-1.490.652	-1.501.652

Programma 8. Werk en inkomen

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Lokaal budget	27.000	27.000	27.000	27.000	27.000
- GR Sociaal	-81.000	63.000	35.000	-1.000	10.000
	-54.000	90.000	62.000	26.000	37.000

Bijstellingen

Lokaal budget

Per 2022 zijn de participatieplekken van regionaal naar lokaal gekomen. Daarvoor is voor onze gemeente per 1 januari 2022 een bedrag van € 27.000 onttrokken uit de begroting van de SDD. De gemeente gaat sindsdien zelf contracten aan met organisaties voor de uitvoering van de participatieplekken. Abusievelijk zijn deze middelen nog niet in de meerjarenbegroting verwerkt. Voorgesteld wordt om het budget van € 27.000 meerjarig in de begroting op te nemen binnen het lokale participatiebudget.

Middelen: € -/- 27.000 structureel

GR Sociaal

Zie programma 9.

Programma 9 Zorg en Welzijn

Programma 9. Zorg en welzijn

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	782.955	99.000	189.265	288.265	269.960	269.960	269.960	269.960
Lasten	15.560.613	15.234.817	1.073.560	16.308.377	16.392.310	16.502.483	16.566.381	16.203.618
Saldo van baten en lasten	-14.777.658	-15.135.817	-884.295	-16.020.112	-16.122.350	-16.232.523	-16.296.421	-15.933.658
Toevoeging aan reserves	429.705	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	620.051	378.500	0	378.500	0	0	0	0
Resultaat	-14.587.312	-14.757.317	-884.295	-15.641.612	-16.122.350	-16.232.523	-16.296.421	-15.933.658

Programma 9. Zorg en welzijn

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Sociaal team	89.096	88.096	88.096	84.096	84.096
- GR Sociaal	757.000	770.000	593.000	331.000	-32.000
Salarissen:	8.225	8.747	8.747	8.747	8.747
Herijkingen:	19.474	19.474	19.474	19.474	19.474
Diverse bijstellingen < € 10.000:	10.500	12.000	12.000	12.000	12.000
	884.295	898.317	721.317	455.317	92.317

Bijstellingen

Sociaal team

Met de decentralisaties in de zorg zijn in 2015 de inzet van de Jeugdmodule en de wijkverpleegkundige voortgezet. Hiervoor is in de begroting budget beschikbaar gesteld, respectievelijk € 78.000 en € 42.000.

De verwachting was dat hiermee besparingen zouden gerealiseerd worden ter grootte van die budgetten. Met ingang van begrotingsjaar 2023 zijn die bedragen als negatief budget opgenomen. Zowel de jeugdmodule als de inzet van de wijkverpleegkundige hebben zich afgelopen jaren positief bewezen. De jeugdmodule werkt preventief, voorkomt diagnosestelling en verbindt de samenwerking tussen het sociaal team en de huisartsen. De jeugdige en het gezin ontvangt meer passende zorg en er wordt minder gespecialiseerde jeugdhulp ingezet. Met de groeiende jeugdhulpproblematiek zien we dat de vraag naar jeugdhulp groter wordt, waardoor ook de inzet van deze inzet noodzakelijk blijft. De wijkverpleegkundige is afgelopen jaren voornamelijk ingezet voor onze oudere inwoners en de uitvoering van de waakvlam. Vorig jaar is het ouderconsultatiebureau gestart, waarbij de wijkverpleegkundige een grote rol speelt. Met de aankomende vergrijzing zien we juist dat een uitbreiding nodig is op deze doelgroep. Hiermee wordt de bezuiniging van € 89.096 in 2023 aflopend naar € 84.096 in 2027 niet gerealiseerd.

Middelen: € -/- 89.096 structureel

GR Sociaal

De voorjaarsbrief 2023 en de primaire begroting 2024-2027 van de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal laten een negatief beeld zien.

In 2021 zijn de verdeelsleutels van de Sociale Dienst Drechtsteden samen met de gemeenten geactualiseerd. Dit heeft geresulteerd in nieuwe verdeelsleutels, die per 2021 zijn vastgesteld en die vanaf het begrotingsjaar 2023 volledig ingevoerd zijn. Onze gemeente heeft, als grootste procentuele nadeelgemeente het ontvangen bedrag verdeeld over de jaren 2023 -2025 als ingroeimodel.

Als gevolg van forse loon- en prijsindexeringen zijn niet alleen de bedrijfsvoeringskosten maar ook de zorgkosten WMO gestegen. Een tweede oorzaak van de toename is gerelateerd aan de huisvesting en onvermijdelijke kosten. Er zit een forse stijging op de energiekosten. Ook zijn extra middelen nodig voor de voorbereiding op de toekomstige verhuizing naar het Huis van Stad en Regio. Door de vergrijzing, de extramuralisering van de zorg en de beweging naar langer zelfstandig thuis wonen zal het beroep op de WMO komende jaren verder toenemen. Ook hebben we in ieder geval tot 2025 nog

te maken met een aanzuigende werking door de relatief lage eigen bijdrage als gevolg van de invoering van het abonnementstarief. Naast de stijging van de vraag naar voorzieningen moet ook rekening worden gehouden met hogere tarieven van de aanbieders.

Bij het onderdeel Inkomensondersteuning is er een stijging te zien. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere lasten Bijstand (als gevolg van de stijging van het wettelijk minimumloon per 1 januari 2023 en hogere uitgaven Loonkostensubsidies.

Het totale effect is als volgt:

	2023	2024	2025	2026	2027
Programma 8	€ 81.000	-/- € 63.000	-/- € 35.000	€ 1.000	-/- € 10.000
Programma 9	-/- € 757.000	-/- € 770.000	-/- € 593.000	-/- € 331.000	€ 32.000
TOTAAL	-/- € 676.000	-/- € 833.000	-/- € 628.000	-/- € 330.000	€ 22.000

Salarissen

Zie toelichting bij programma 14.

Herijkingen

Onder de herijkingen zijn de budget neutrale wijzigingen opgenomen, die op meerdere programma's betrekking hebben.

Programma 10 Gezondheid en milieu

Programma 10. Gezondheid en milieu

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	4.597.337	4.588.718	169.307	4.758.025	4.651.926	4.651.926	4.651.926	4.651.926
Lasten	4.902.799	4.350.483	498.173	4.848.656	4.316.115	4.332.003	4.334.653	4.306.900
Saldo van baten en lasten	-305.462	238.235	-328.866	-90.631	335.811	319.923	317.273	345.026
Toevoeging aan reserves	133.000	18.000	0	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000
Onttrekking aan reserves	307.749	133.725	304.691	438.416	3.917	6.896	6.934	6.973
Resultaat	-130.713	353.960	-24.175	329.785	321.728	308.819	306.207	333.999

Programma 10. Gezondheid en milieu

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Kapitaallasten	23.498	-1.286	-2.898	-3.166	-22.082
- Kapitaallasten, dekking uit reserves	-27.589	-4.196	638	874	19.755
<i>Subtotaal kapitaallasten</i>	-4.091	-5.482	-2.260	-2.292	-2.327
- Omgevingsdienst	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000
Indexeringen:	1.266	1.266	1.266	1.266	1.266
Nieuwe investeringen:					
- Begraafplaatsen	-	-	30.500	30.500	30.500
Herijkingen:	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
	24.175	22.784	56.506	56.474	56.439

Bijstellingen

Kapitaallasten

Zie toelichting bij programma 14.

Omgevingsdienst

Voor 2023 verwacht de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZH) een exploitatietekort van circa 1,5 miljoen euro. Belangrijkste oorzaak hiervan is de stijging van de loonkosten door de nieuwe CAO. Bij benutting van het jaarresultaat 2022 en een gedeelte van het weerstandsvermogen blijft er nog een tekort van circa 1 miljoen euro over. Voor onze gemeente betekent dat een extra bijdrage van € 17.000 voor 2023. Deze ontwikkeling heeft ook een doorwerking in het uurtarief voor 2024 en verder. Het budget voor het jaarprogramma in de gemeentelijke begroting zal bij gelijkblijvende taken dus structureel met dit bedrag opgehoogd moeten worden.

Middelen: € -/- 17.000 structureel

Nieuwe investeringen

In- en uitbreiding begraafplaats Spindermolen

Al verschillende jaren wordt gewerkt aan de in- en uitbreiding van de begraafplaats aan de Spindermolen. Zo is in het midden van de begraafplaats een inbreiding aangelegd. Op deze aangelegde plek wordt al verschillende jaren gebruik gemaakt.

Om de in- en uitbreiding te kunnen realiseren zijn de overgebleven resten herbegraven in het verzamelgraf. Aan de zuidzijde is door de kap van de populieren (en het verplaatsen van de roekenkolonie) ruimte gemaakt voor de voorbelasting. De voorbelasting is aangebracht in maart / april 2022 en duidelijk zichtbaar door de rij met bigbags aan 't Laantje. Er is een bestek in voorbereiding om de zuidzijde definitief in te richten (start medio 2023) en ook de uitbreiding aan de oostzijde is daarin opgenomen. Hier dient eerst het bestemmingsplan worden aangepast. Deze herziening loopt tot het einde van 2023 waarna de voorbelasting kan worden aangebracht. Het definitieve inrichten van de oostzijde gebeurt eind 2024 of begin 2025. Bewoners zijn via een inloopavond op de hoogte gebracht van de plannen van zowel de begraafplaats als de herinrichting van de Spindermolen. Het oorspronkelijke krediet is via de perspectiefnota voor 2018 beschikbaar gesteld en ontoereikend om de uitbreiding van de oostzijde mee te financieren. Het tekort wordt veroorzaakt door de

kleinschaligheid van de uitvoering, de prijsstijgingen van 2018 t/m 2023, onvoorziene omstandigheden in de uitvoering (zoals het verkrijgen van een ontheffing en uitvoeren van werkzaamheden voor het verplaatsen van de roekenkolonie) en een langere doorlooptijd. Het ruimen en in- en uitbreiden van de begraafplaats komt voort uit het 'Beleidskader begraafplaatsen gemeente Hardinxveld-Giessendam', vastgesteld in februari 2014. We verwachten dat een ophoging van € 1,1 miljoen (inclusief BTW) nodig is om het besluit geheel uit te voeren. De investering kan in 40 jaar worden afgeschreven.

Middelen (afschrijvingslasten): € -/- 30.000 vanaf 2025

Ruimen delen begraafplaats Spindermolen

De begraafplaats raakt vol. Hiervoor worden in- en uitbreidingen aan de begraafplaats gerealiseerd. De voortgang van de voorbereidende werkzaamheden verloopt met vertraging waardoor er steeds minder plek is om te begraven. De investering in 2024 bedraagt € 15.000 en kan in 40 jaar worden afgeschreven.

Middelen (afschrijvingslasten): € -/- 500 vanaf 2025

Herijkingen

Onder de herijkingen zijn de budget neutrale wijzigingen opgenomen, die op meerdere programma's betrekking hebben.

Programma 11 Bouwen, wonen en gebruiken

Programma 11. Bouwen, wonen en gebruiken

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	4.947.332	4.218.921	0	4.218.921	739.527	589.080	540.072	638.383
Lasten	6.758.113	5.224.406	0	5.224.406	1.829.326	1.617.331	1.606.888	1.576.479
Saldo van baten en lasten	-1.810.782	-1.005.485	0	-1.005.485	-1.089.799	-1.028.251	-1.066.816	-938.096
Toevoeging aan reserves	187.500	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	889.500	237.500	0	237.500	0	0	0	0
Resultaat	-1.108.782	-767.985	0	-767.985	-1.089.799	-1.028.251	-1.066.816	-938.096

Er zijn geen aanpassingen.

Programma 12 Woonomgeving

Programma 12. Woonomgeving

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	2.424	1.000	0	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Lasten	1.062.077	1.212.460	-4.423	1.208.037	1.035.227	1.015.331	1.010.411	1.004.024
Saldo van baten en lasten	-1.059.654	-1.211.460	4.423	-1.207.037	-1.034.227	-1.014.331	-1.009.411	-1.003.024
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	13.590	137.969	0	137.969	0	0	0	0
Resultaat	-1.046.064	-1.073.491	4.423	-1.069.068	-1.034.227	-1.014.331	-1.009.411	-1.003.024

Programma 12. Woonomgeving

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Kapitaallasten	-4.501	16	16	16	15
- Bomenbeleidsplan	-	20.000	-	-	-
Diverse bijstellingen < € 10.000:	78	78	78	78	78
	-4.423	20.094	94	94	93

Bijstellingen

Bomenbeleidsplan

Voor de herziening van het bomenbeleidsplan is extern advies nodig. Voor het opstellen van dit plan is eenmalig € 20.000 nodig.

Middelen: € -/- 20.000 incidenteel voor 2024

Programma 13 Financiering / Algemene dekkingsmiddelen

Programma 13. Financiering / Algemene dekkingsmiddelen

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	34.715.125	34.941.203	-11.830	34.929.373	35.935.235	36.726.008	34.754.254	33.876.254
Lasten	426.124	1.050.563	-101.293	949.270	700.567	758.604	735.496	724.143
Saldo van baten en lasten	34.289.001	33.890.640	89.463	33.980.103	35.234.668	35.967.404	34.018.758	33.152.111
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	254.000	157.000	0	0
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	34.289.001	33.890.640	89.463	33.980.103	34.980.668	35.810.404	34.018.758	33.152.111

Programma 13. Financiering / Algemene dekkingsmiddelen

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Kapitaallasten	30.473	12.764	3.977	-750	-4.859
- SVHW	31.000	31.000	31.000	31.000	31.000
- Dividend BNG	-31.500	-31.500	-31.500	-31.500	-31.500
Nieuwe investeringen:					
- Meetapparatuur	-	6.000	6.000	6.000	6.000
Indexeringen:					
	-118.266	-118.266	-118.266	-118.266	-118.266
Salarissen:					
	-	-172.500	-172.500	-172.500	-172.500
Diverse bijstellingen < € 10.000:					
	-1.170	-1.170	-1.170	-1.170	-1.170
		-89.463	-273.672	-282.459	-287.186
					-291.295

Bijstellingen

Kapitaallasten

Zie toelichting bij programma 14.

SVHW

Op basis van de 1ste begrotingswijziging 2023 van SVHW is de bijdrage voor 2023 en volgende jaren aangepast. Verhoging is onder andere het gevolg van een hoge loon- en prijsinflatie.

Middelen: € -/- 31.000 structureel

Dividend BNG

Op basis van de dividend uitkering die in 2022 is ontvangen is de raming voor 2023 en volgende jaren aangepast.

Middelen: € 31.500 structureel

Nieuwe investeringen

Meetapparatuur

De meetapparatuur die gebruikt wordt voor de bijhouding BGT/ BAG (basisregistraties) voorbereiding civiele werken, kadaster zaken, verkoop grond etc.. is niet meer up to date en moet vervangen worden. De investering bedraagt € 30.000 in 2023.

Middelen (afschrijvingslasten): € -/- 6.000 vanaf 2024

Indexeringen

In de begroting 2023-2026 hebben wij een budget opgenomen van € 340.000 voor de dekking van de gestegen prijzen bij de uitbestedingsbudgetten (zie ook pagina 6 en 7 van de begroting). We hebben ervoor gekozen om de budgetten niet automatisch te verhogen. Onderbouwde prijsstijgingen worden ten laste van het budget gebracht, waarbij in eerste instantie ook wordt gekeken of prijsstijgingen binnen de reguliere budgetten kunnen worden opgevangen. In deze perspectief nota wordt voorgesteld om € 118.226 ten laste van het budget van € 340.000 te brengen.

Salarissen

Zie toelichting bij programma 14.

Programma 14 Bedrijfsvoering

Programma 14 Bedrijfsvoering

bedragen in €

	Rekening 2022	Begroting 2023	Mutaties 2023 (VJN)	Bijgestelde begr. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	193.458	33.582	-9.732	23.850	23.850	23.850	23.850	23.850
Lasten	6.421.813	5.484.991	419.786	5.904.777	6.323.336	6.274.296	6.335.273	6.328.979
Saldo van baten en lasten	-6.228.355	-5.451.409	-429.518	-5.880.927	-6.299.486	-6.250.446	-6.311.423	-6.305.129
Toevoeging aan reserves	184.749	96.000	0	96.000	96.000	96.000	96.000	96.000
Onttrekking aan reserves	1.201.505	395.916	684	396.600	61.366	62.376	63.424	64.511
Resultaat	-5.211.599	-5.151.493	-428.834	-5.580.327	-6.334.120	-6.284.070	-6.343.999	-6.336.618

Programma 14 Bedrijfsvoering

bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bijstellingen:					
- Kapitaallasten	-53.355	-50.203	-45.242	9.259	9.228
- Kapitaallasten, dekking uit reserves	1.383	1.379	2.231	2.224	728
<i>Subtotaal kapitaallasten</i>	<i>-51.972</i>	<i>-48.824</i>	<i>-43.011</i>	<i>11.483</i>	<i>9.956</i>
- ICT	45.000	-	-	-	-
- ICT toegankelijkheid website	-	50.000	-	-	-
- Veiligheid	-	45.000	45.000	45.000	45.000
- Verhuur gemeentehuis	9.732	9.732	9.732	9.732	9.732
- Organisatieontwikkeling	-	110.000	110.000	110.000	110.000
- HR21	55.000	55.000	55.000	55.000	55.000
- Basis op orde team communicatie	-	38.000	-	-	-
Nieuwe investeringen:					
- Vervanging containers gemeentewerf	-	1.500	3.000	4.500	6.000
Salarissen:	324.465	788.556	788.556	788.556	788.556
Herijkingen:	14.000	-	-	-	-
Diverse bijstellingen < € 10.000:	32.609	23.924	27.912	31.901	31.901
	428.834	1.072.888	996.189	1.056.172	1.056.145

Bijstellingen

Kapitaallasten

Voor de perspectiefnota zijn de kapitaallasten herrekend. De herrekening is onder ander nodig doordat op basis van de jaarrekening 2022 is gebleken dat investeringsbedragen afwijken van de oorspronkelijk raming en dat er daarnaast later over investeringen wordt afgeschreven, doordat ze per 31 december 2022 nog niet afgerond waren. Tot slot is bij de toekomstige investeringen gekeken of het verwachte jaar van uitvoering nog realistisch is. De herrekening van de kapitaallasten heeft het onderstaande effect. Hierbij is al rekening gehouden met de kapitaallasten welke worden onttrokken aan een reserve. Deze mutaties hebben geen budgettaire effect op de exploitatie omdat hierop ook de onttrekking aan de reserve op is aangepast.

2023	2024	2025	2026	2027
€ 93.989	€ 151.623	€ 46.478	-/- € 6.296	-/- € 6.106

ICT software

Sinds 2022 hebben we te maken met hogere en nieuwe licentiekosten voor diverse softwarepakketten. De verwachte besparingen vanaf 2023 zijn, onder andere door het uitstellen van de omgevingswet, dit jaar nog niet gerealiseerd. Daarom het verzoek om het budget voor de gebruiksrechten in 2023 ook dit jaar met € 45.000 te verhogen.

Middelen: € -/- 45.000 incidenteel

ICT toegankelijkheid website

Sinds 2020 dienen websites en apps van overheden te voldoen aan wettelijke eisen met betrekking tot de toegankelijkheid. Voor verantwoording moeten overheidsinstanties een toegankelijkheidsverklaring opstellen en publiceren. Zowel de hoofdwebsite van onze gemeente als de website van de raad zijn nog niet voldoende toegankelijk. In 2024 richten we onze aandacht daarom op het toegankelijk maken van deze websites, zodat de eigen online informatie en dienstverlening voor iedereen bereikbaar is. Naast dat er een inhaalslag gemaakt dient te worden, moet (digi)toegankelijkheid geborgd worden in de organisatie. Voor het toegankelijk maken en houden van deze websites is er een incidenteel budget nodig van € 50.000.

Middelen: € -/- 50.000 incidenteel in 2024

Extra inzet ondermijning

Om de informatiepositie voor de komende jaren goed te kunnen borgen is het voor ons als gemeente belangrijk om de functie van ondermijning structureel te borgen. Door deze functie te borgen voorkomen en bestrijden we ondermijnende en criminele activiteiten in onze gemeente.

Middelen: € -/- 45.000 structureel vanaf 2024

Verhuur gemeentehuis

De huuropbrengsten van het gemeentehuis moeten naar beneden worden bijgesteld, omdat door de Stichting Jeugdteams Zuid-Holland Zuid geen gebruik meer wordt gemaakt van het gemeentehuis.

Middelen: € -/- 9.732 structureel

Organisatieontwikkeling

In het "Advies toekomstbestendigheid en robuustheid van de gemeentelijke organisatie" zijn enkele te versterken posities in de organisatie opgenomen, te weten: een tweehoofdige directie (gemeentesecretaris/algemeen directeur en directeur), strategisch adviseur regionale aangelegenheden en verstevigen concern control rollen op financieel en juridisch gebied.

Deels kunnen de kosten van deze versterking worden opgevangen binnen de bestaande financiële kaders. Daarnaast is er structureel een extra bedrag benodigd van € 110.000 per jaar.

Middelen: € -/- 110.000 structureel vanaf 2024

HR21

In mei 2021 heeft het college 2021 ingestemd met het invoering van een nieuw functiewaarderingssysteem, te weten HR21. HR21 is het functiewaarderingssysteem van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De keuze voor HR21 vloeit onder meer voort uit het organisatieonderzoek uit 2020, waarbij gebleken is dat we te maken hebben met een verouderd loongebouw. Het proces van invoering van het nieuwe functiewaarderingssysteem is nagenoeg afgerond. Daarmee zijn o.a. bestaande functies/rollen gewaardeerd op basis van HR21. De totale jaarlijkse effecten van de invoering van het nieuwe functiewaarderingssysteem worden ingeschat op € 130.000. In de begroting 2023-2026 is reeds rekening gehouden met € 75.000 per jaar. Daarmee is derhalve structureel € 55.000 extra nodig.

Middelen: € -/- 55.000 structureel

Basis op orde team communicatie

Op dinsdag 18 april 2023 heeft team Communicatie de etalage met prioriteiten gepresenteerd aan het college van B&W. De etalage komt voort uit de methodiek 'Communiceren met Focus'; waar het team sinds een jaar mee werkt. In de presentatie heeft team Communicatie aangegeven de basis op orde te moeten brengen om het team slagvaardig te maken voor de komende jaren. Denk hierbij aan het opstellen van een social mediabeleid, interne communicatiestrategie en crisisplannen. Ook is het van belang om de huisstijl op te frissen en vast te leggen in een huisstijlhandboek. Om de basis op orde te brengen is een eenmalig bedrag nodig van € 38.000 in 2024. Bij het opstellen van de begroting 2024

zal worden bekeken of er een structureel budget beschikbaar kan worden gesteld om invulling te kunnen geven aan prioriteiten op het gebied van communicatie.

Middelen: € -/- 38.000 incidenteel 2024

Nieuwe investeringen

Vervanging containers gemeentewerf

De vijf containers op de gemeentewerf voor de verschillende afvalstromen moeten vervangen worden. De verwachten de komende jaren telkens één container te moeten vervangen. Jaarlijkse kosten bedragen € 15.000.

Middelen (afschrijvingslasten): € -/- 1.500 vanaf 2024 oplopend naar € 6.000 in 2027

Salarissen

Niet opgenomen middelen 2023

Na het opstellen van de begroting 2023-2026 is gebleken dat een aantal onderdelen niet juist mee waren genomen. Dit betrof de uitbreiding van de griffie, waarvoor de raad extra budget beschikbaar had gesteld, de uitbreiding van het college met 0,3 fte naar 2,7 fte en een wachtgeldverplichting. Behoudens de laatste zijn de andere onderdelen structureel van aard en worden nu via deze perspectiefnota hersteld.

Middelen: € -/- 189.840 structureel

CAO-effect 2023

In de begroting 2023-2026 is rekening gehouden met een loonstijging van 4%. In het eerste kwartaal van 2023 is een nieuwe CAO voor 2023 afgesloten, waarbij sprake is van een aanzienlijk hogere salarisstijging.

Middelen: € -/- 352.121 structureel

CAO-effect 2024

De looptijd van de huidige CAO eindigt op 31 december 2023. In de loop van 2023 zullen de gesprekken voor een nieuwe CAO worden gevoerd, waarbij wij vooralsnog uitgaan van een salarisstijging van 3%.

Middelen: € -/- 275.218 structureel vanaf 2024

Premiestijgingen e.d.

De afgesloten CAO leidt ook tot hogere werkgeverspremies. Daarnaast vallen de premiepercentages voor 2023 ook hoger uit. Verder is het effect van periodieken en kleinere formatie-uitbreidingen, o.a. ICT, in meerjarig perspectief meegenomen.

Middelen: € -/- 50.000 voor 2023 vanaf 2024 € -/- 180.000 structureel

Herijkingen

Onder de herijkingen zijn de budget neutrale wijzigingen opgenomen, die op meerdere programma's betrekking hebben.

Bijlage 3 Investeringsoverzicht 2023-2027

Omschrijving grootboeknummer	Dekking afschrijving uit reserve / voorziening	U/ I	2023	2024	2025	2026	2027
04 Havens, vaarten, kaden en sluizen							
Nutvoorzieningen haven		U	12.491				
04 Openbare verlichting							
Renovatie straatverlichting in 2022 (2018-2021)	Openbare verlichting	U	184.000				
Renovatie straatverlichting 2023	Openbare verlichting	U	46.000				
Renovatie straatverlichting 2024	Openbare verlichting	U		46.000			
Renovatie straatverlichting 2025	Openbare verlichting	U			46.000		
Renovatie straatverlichting 2026	Openbare verlichting	U				46.000	
Renovatie straatverlichting 2027	Openbare verlichting	U					46.000
04 Veerdiensten							
Aanpassen steiger veerdienst ivm elektr. varen		U	200.000				
Aanpassen steiger veerdienst ivm elektr. varen		I	-200.000				
Aanlegsteiger Waterbus		U	300.000				
Aanlegsteiger Waterbus		I	-200.000				
04 Verkeersvoorzieningen							
Verb. toegang station centrum Merwedelingel.		U	50.000				
Uitbreiding fietsparkeren Merwedelingelijn		U	181.907				
Uitbreiding fietsparkeren Merwedelingelijn		I	-180.000				
04 Wegen, straten en pleinen							
PROJ Asfalteren Spoorweg/Binnendams	Wegen	U	297.466				
(2021) Reconstructie Spindermolen	Wegen	U	439.128				
Verb. verkeerssit. Nieuweweg-Nrd aank. grond		U	200.000				
Verb. verkeerssit. Nieuweweg-Noord	Ruimtelijke ontwikkelingen	U	2.500.000				
Herinrichting Buitendams fase 1	Wegen	U	100.000	700.000			
Herinrichting Buitendams fase 2	Wegen	U			800.000		
Aanpassen spoorwegovergang Binnendams		U	150.000	850.000			
Planmatig onderhoud bruggen 2023		U	35.000				
(2023) Asfalt	Wegen	U	247.734				
(2023) Elementen	Wegen	U	244.130				
Verbreiding en herinrichting Spoorweg		U	595.000	595.000			
Dijkverbreiding en ontwikkeling de Rokerij		U	25.000				
Planmatig onderhoud bruggen 2024		U		35.000			
(2024) Asfalt	Wegen	U		220.000			
(2024) Elementen	Wegen	U		146.000			
IJzergieterij, herinrichting kruising	Ruimtelijke ontwikkelingen	U	500.000				
IJzergieterij, kwaliteit openb ruimte Waterfront	Ruimtelijke ontwikkelingen	U	120.703	120.703			
Reconstructie Hakgriend en Wilgenhout	Wegen	U	449.333	200.000			
Elementen Bellefleur, Talmastraat, Schapedrift	Wegen	U	24.193				
Inrichten parkeren Tielsweeer	Wegen	U	12.950				
Uitkomsten visuele inspectie 2021	Wegen	U	146.708				
Inrichten depot Rijshaak		U	60.000				
Reconstructie 't Laantje (PPN 2023)	Wegen	U	268.917				
Brug Marsstraat (PPN 2023)		U	238.988				
Planmatig onderhoud bruggen 2025					35.000		
Planmatig onderhoud bruggen 2026						35.000	
Planmatig onderhoud bruggen 2027							35.000
(2025) Asfalt	Wegen				220.000		
(2025) Elementen	Wegen				146.000		
(2026) Asfalt	Wegen					220.000	
(2026) Elementen	Wegen					146.000	
(2027) Asfalt	Wegen						220.000
(2027) Elementen	Wegen						146.000
Tunnel 't Oog				pm			
04 Waterkering en afwatering							
Herstel over Koningin Wilhelminalaan		U		27.500			
06 Onderwijs							
Nieuwbouw Ichtus/Driemaster					pm		
Huisvesting andere scholen (vanaf 2026)					pm		
07 Speelplaatsen							
(2022) Speelplaatsenplan	Speelplaatsen	U					
(2023) Speelplaatsenplan	Speelplaatsen	U	164.948				
(2024) Speelplaatsenplan	Speelplaatsen	U		90.000			
(2025) Speelplaatsenplan	Speelplaatsen	U			90.000		
(2026) Speelplaatsenplan	Speelplaatsen	U				90.000	
(2027) Speelplaatsenplan	Speelplaatsen	U					90.000
07 Sportvelden							
Onderhoud voetbalveld 5		U	75.930				
Kunstgrasvelden voetbal vervangen topaag		U		35.000			
Subtotaal			7.290.526	3.065.203	1.337.000	537.000	537.000

Omschrijving grootboeknummer	Dekking afschrijving uit reserve / voorziening	U / I		2024	2025	2026	2027	
Subtotaal				7.290.526	3.065.203	1.337.000	537.000	537.000
07 Sportaccommodaties								
Doorontwikkeling sporthal de Wielewaal					pm			
07 Zwembad								
Verwarmingsinstallatie zwembad De Duikelaar		U		185.000				
Buitenzwembad					pm			
10 Begraafplaatsen								
(2018) Uitbr. herinr.begraafplaats Spindermolen		U	287.250	1.100.000				
Ruimen delen begraafplaats Tiendweg - Verzamelgraf	Begraafplaatsen	U	19.311	85.000				
Ruimen delen begraafplaats Spindermolen		U		15.000				
10 Gemeentereiniging								
Plaatsen ondergrondse containers	Voorziening afval	U	8.727					
10 Pompen en riolen								
PROJ Rioleringsbeheerplan 2021 - T00216	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	48.423					
(2022) Rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	365.000					
(2023) Vervanging rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	500.000					
(2023) Rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	161.297					
(2024) Vervanging rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U		500.000				
(2024) Rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U		100.000				
(2025) Vervanging rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U			500.000			
Spoorweg hwa riool aanpassen overstort	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U			100.000			
Aanleg extra overstort (2021)	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	188.526	188.526				
Aanbrengen goten 1 of meer straten (2021)	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	123.045					
Aanbrengen goot in pr. Bernahrdstraat	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	200.000					
Hakgriend e.o. (2021)	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	30.451					
Vervanging (deel) rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	159.442					
Uitkomsten Rioliinspecties 2021	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	75.000					
Vervangen duiker onder Kievit (PPN 2023)	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U	200.000					
(2026) Rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U		30.000				
(2026) Vervanging rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U				500.000		
(2027) Rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U				100.000		
(2027) Vervanging rioleringsbeheerplan	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U					500.000	
	Voorziening Rioleringsbeheerplan	U					100.000	
13 Basisregistraties								
Aanschaf meetapparatuur		U	30.000					
14 Overhead								
Valbeveiliging gemeentehuis		U		30.000				
Voorbereidingskrediet Huis van de gemeente	Algemene reserve	U	116.380					
Huis van de gemeente		U		pm				
Heftruck en lader Komatsu - T00175		U		25.000				
Kolkenzuiger 2017 - T00176		U		35.000				
Vervanging MAN BX-FP-58 - T00178		U			121.080			
Vervanging autolaadkraan BX-FP-58 - T00179		U			29.000			
John Deere kooimaaiër - T00181		U			82.500			
Vervanging VW transporter 7-VVP-49 - T00194		U			95.000			
Vervanging VW transporter 6-VPX-86 - T00195		U			95.000			
Vervanging materiaalanhanger 2011 - T00198		U					12.000	
Vervangen tractor John Deere 6230		U		72.000				
Vervanging afvalcontainers gemeentewerf		U	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Uitvoering motie "Meer bankjes in ons dorp"		U	35.000					
		S	9.853.378	5.445.729	2.374.580	1.152.000	1.164.000	

Bijlage 4 Kasstroomoverzicht t.b.v. investeringsplanning

KASSTROOMOVERZICHT	(€ 1.000)				
	2023	2024	2025	2026	2027
RESULTAAT	-1.169	-2.303	-1.633	-3.538	-3.885
<i>Afslrijvingen</i>					
Afslrijvingen immateriële vaste activa	184	70	72	75	78
Afslrijvingen materiële vaste activa - economisch nut	783	811	814	873	868
Afslrijvingen materiële vaste activa - economisch nut heffing	354	393	405	430	431
Afslrijvingen materiële vaste activa - maatschappelijk nut	394	587	724	750	758
Totaal afschrijvingen	1.714	1.861	2.016	2.128	2.135
<i>Reserves/voorzieningen</i>					
Toename reserves/voorzieningen	1.222	1.442	1.328	1.157	1.138
Afname reserves/voorzieningen	-2.442	-1.015	-837	-859	-862
Totaal mutaties reserves/voorzieningen	-1.220	427	491	298	276
KASSTROOM	-675	-15	874	-1.112	-1.474
<i>Werkkapitaal</i>					
Mutaties Vloeiende activa	0	0	0	0	0
Mutaties Vloeiende passiva	0	0	0	0	0
Totaal mutatie werkkapitaal	0	0	0	0	0
KASSTROOM VOOR INVESTERINGEN ACTIVA	-675	-15	874	-1.112	-1.474
INVESTERINGSRUIMTE O.B.V. FIN. VISIE EN RENTEBELEID (40% VV)	-1.125	-25	1.457	-1.853	-2.457
<i>Netto-investeringen vaste activa</i>					
Toename immateriële vaste activa	116	0	0	0	0
Investeringen materiële vaste activa - economisch nut	782	522	513	90	0
Investeringen materiële vaste activa - economisch nut heffing	2.064	789	600	600	0
Investeringen materiële vaste activa - maatschappelijk nut	6.896	2.943	800	447	0
Investeringen volgens Investeringsoverzicht 2023-2027	-9.858	-4.253	-1.913	-1.137	0
VERSCHIL INVESTERINGSRUIMTE VERSUS INVESTERINGEN	-10.984	-4.278	-455	-2.990	-2.457

PPN 2024:

* In bovenstaand overzicht is nog geen rekening gehouden met winsten vanuit de grondexploitatie en niet met toename / afname saldi grondexploitatie (incl. faciliterend deel)

* In het overzicht zijn de investeringen opgenomen. Zie bijlage 3. Daarbij dient in ogenschouw te worden genomen dat het de raming van de kredieten en niet de bijbehorende kasstroom betreft. In de praktijk blijkt dat uitvoering fasegewijs plaatsvindt en daarmee dus ook van invloed is op de kasstroom.

